

Lapsen tukeminen perheen aikuisen sairastu- essa syöpään

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala (AMK), Sairaanhoidaja
2021
Jenna Jaako
Ida Mourujärvi
Ida Vahtera

Tiivistelmä

Tekijät Jaako, Jenna Mourujärvi, Ida Vahtera, Ida	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 27 + 6	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Lapsen tukeminen perheen aikuisen sairastuessa syöpään Kuvaileva kirjallisuuskatsaus		
Tutkinto ja koulutusala Sairaanhoidtaja (AMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) Etelä-Suomen Syöpäyhdistys		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää tietoa lapsien tuen tarpeesta, kun perheen toinen aikuinen sairastaa syöpää. Työn toimeksiantaja toimi Etelä-Suomen syöpäyhdistys eli ESSY. Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä tietoa lapsista, joiden toinen läheinen aikuinen sairastaa syöpää. Opinnäytetyön tutkimuskysymys oli, minkälaista tukea perheiden alaikäiset lapset kaipaavat toisen aikuisen sairastuttua syöpään.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Aineiston sisällönanalyysimenetelmänä käytettiin induktiivista sisällönanalyysiä. Aiemmasta tutkimusmateriaalista kerättiin tietoa, millaisia vaikutuksia perheen aikuisen syöpään sairastumisella on lapseen.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin syöpää, lapsen kehitystä sekä mielenterveyttä ja perheen tukemista. Perhe -käsitteen moninaisuuden vuoksi työn kohderyhmäksi valittiin perheet, joissa oli alle 18-vuotias lapsi tai lapsia. Opinnäytetyössä korostettiin perhelähtöistä tukemista.</p> <p>Opinnäytetyön saatujen tulosten mukaan perheen aikuisen syöpään sairastumisella on sekä psyykkisiä että emotionaalisia vaikutuksia lapseen. Lisäksi perheen aikuisen sairastuminen syöpään voi aiheuttaa muutoksia lapsen käyttäytymisessä. Tulosten mukaan voitiin todeta, että sairastuneen aikuisen lisäksi perheen lapset tarvitsevat heillä kohdennettua tukea. Syövän kanssa työskenteleville ammattilaisille tulisi olla tarjolla lisäkoulutusta lapsen tukemiseen liittyen perheen kohdatessa syöpää.</p>		
Asiasanat lapsi, perhe, aikuinen, syöpä, tukeminen		

Abstract

Author(s) Jaako, Jenna Mourujärvi, Ida Vahtera, Ida	Type of Publication Thesis, UAS Number of Pages 27 + 9	Published 2021
Title of Publication Supporting a child when an adult in the family has cancer Descriptive literature review		
Degree and field of study Bachelor's Degree in Health Care, Nursing		
Name, title and organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party) Etelä-Suomen syöpäyhdistys		
Abstract <p>The goal of the thesis was to find information about the need for support for children in families where another adult in the family suffers from cancer. The work was commissioned by the Southern Finland Cancer Society (ESSY). The purpose of the thesis was to increase information about children in families where another adult suffers from cancer. The research question of the thesis was what kind of support the children need when an adult in the family has cancer.</p> <p>The thesis was carried out as a descriptive literature review. Inductive content analysis was used as the content analysis method. Information was collected from previous research material on the effects on the child in families where the adult suffers from cancer.</p> <p>The theoretical part of the thesis dealt with cancer, child's development and mental health and family support. Due to the diversity of the concept of family, families with a child or children under the age of 18 were chosen as the target group for the work. The emphasis in the thesis was on family-oriented support.</p> <p>According to the results of the thesis, adult getting cancer in the family has both mental and emotional side effects. In addition, adult getting cancer in the family can cause changes in a child's behavior. The results showed that in addition to the affected adult, the children in the family need targeted support. Professionals working with cancer should be provided with additional training in supporting the child in families facing cancer.</p>		
Keywords child, family, adult, cancer, support		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Yleistä.....	1
1.2	Etelä-Suomen Syöpäyhdistys	1
2	Syöpä ja sen tukimuodot Suomessa.....	3
2.1	Yleistä syövästä.....	3
2.2	Sairastuneen psyykinen tuki	3
2.3	Perheen voimavaralähtöinen tukeminen	4
3	Lapsen tukeminen	6
3.1	Lapsen kognitiivinen kehitys	6
3.2	Lapsen mielenterveys.....	7
3.3	Lapsen tiedollinen tuki aikuisen sairastuessa syöpään	8
4	Kirjallisuuskatsaus menetelmänä.....	10
4.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	10
4.2	Tiedonkeruumenetelmät ja aineiston hankinta	11
4.3	Analyysimenetelmä.....	12
5	Tulokset.....	13
5.1	Perheen aikuisen syöpään sairastumisen vaikutukset lapseen.....	13
5.2	Lasta tukevat tekijät aikuisen sairastuessa syöpään.....	15
6	Pohdinta	18
6.1	Tulosten arviointi	18
6.2	Eettisyys ja luotettavuus	19
6.3	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	20
	Lähteet	22

Liitteet

Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen mukaan valitut aineistot

Liite 2. Mukaan otettujen aineistojen hakuprosessi

Liite 3. Tulosten analyysiprosessi A

Liite 4. Tulosten analyysiprosessi B

1 Johdanto

1.1 Yleistä

Syöpä on Suomessa yleinen sairaus. Suomalaisista joka kolmas sairastuu jossain vaiheessa elämänsä syöpään. (Ahonen ym. 2019, 128.) Syöpätapaukset ovat nousseet vuositasolla viimeisen 30 vuoden aikana ja trendi on edelleen noususuuntainen. Samaan aikaan syöpäkuolemien määrä on kuitenkin laskenut. Tänä päivänä noin kaksi kolmesta sairastuneesta paranee. Vuonna 2018 Suomessa todettiin kaikkiaan 35 327 uutta syöpätapausta. (Pitkäniemi ym. 2019, 5–6.) Vuonna 2020 yleisin perhemuoto oli aviopari ilman lapsia. Tästä huolimatta Suomessa on hieman alle 800 000 perhettä, joissa on vähintään yksi aikuinen ja lapsi. (Tilastokeskus 2021.) Tämän pohjalta voidaan todeta, että syöpä vaikuttaa kokonaisuudessaan hyvin moneen yksilöön ja heidän perheisiinsä.

Syöpädiagnoosin saaminen on ihmiselle äärimmäinen tilanne. Syövän aiheuttamien fyysisten haittojen lisäksi potilas voi pelätä kuolemaa, hoidon ja kivun haittavaikutuksia tai muutoksia perhe- ja sosiaalisessa elämässä. Diagnoosi voi siis aiheuttaa yksilölle merkittävää psyykkistä kärsimystä. (Henson ym. 2018.) Syöpään sairastuneen lisäksi sairastuminen koskettaa koko lähipiiriä ja perhettä. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat lapset. Kun läheinen aikuinen sairastuu syöpään, lapsen kyky käsitellä ikäviä ja odottamattomia elämäntilanteita on usein vasta kehittymässä. Tarvittavan tuen ja avun antaminen lapselle hankalassa tilanteessa on tärkeää sekä turvallisen lapsuuden että kasvun ja kehityksen kannalta. (Stenberg ym., 1.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan perheessään syöpää kohdanneita lapsia eli työssä kohderyhmänä on perheet, joissa on vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa lapsista, joiden toinen läheinen aikuinen sairastaa syöpää. Opinnäytetyön tavoitteena on löytää tietoa perheiden tuen tarpeesta, kun toinen aikuinen sairastaa syöpää. Opinnäytetyön tutkimuskysymys on: minkälaista tukea perheiden alaikäiset lapset kaipaavat toisen aikuisen sairastuttua syöpään? Perhe -käsitteen moninaisuuden vuoksi olemme rajanneet kohderyhmäksi perheet, joissa on alle 18-vuotias lapsi tai lapsia. Etelä-Suomen Syöpäyhdistys voi tulevaisuudessa käyttää opinnäytetyötä lapsiperheiden palveluissa.

1.2 Etelä-Suomen Syöpäyhdistys

Opinnäytetyön toteutus tapahtuu yhteistyössä Etelä-Suomen Syöpäyhdistyksen kanssa. Etelä-Suomen Syöpäyhdistys eli ESSY on vuonna 1965 kansanterveysjärjestönä perustettu alueellinen syöpäyhdistys. (Etelä-Suomen Syöpäyhdistys.) Yhdistyksen toiminta-

ajatuksena on ehkäistä syöpään sairastumista, edistää siitä selviämistä sekä tarjota tukea syöpään sairastuneille ja heidän läheisilleen (Syöpäjärjestöt 2021, 9). Etelä-Suomen Syöpäyhdistys osa syöpäjärjestöjä, Syöpäsäätiöstä ja Suomen Syöpäyhdistyksestä muodostuva kokonaisuutta. ESSY tekee tiivistä yhteistyötä alueellisten sairaaloiden, terveyskeskusten sekä sairaanhoitopiirien kanssa. Yhdistys toimii lisäksi laajasti Etelä-Suomen alueella pääkaupunkiseudulla sekä Kanta-Hämeessä. Toimitilat sijaitsevat Lahden lisäksi Helsingissä, Riihimäellä sekä Hämeenlinnassa. (Etelä-Suomen Syöpäyhdistys.)

ESSY tarjoaa sairastuneille sekä heidän läheisilleen tietoa, ohjausta, oppaita ja verkostoja syöpään liittyen. Palvelutarjontaan kuuluu muun muassa erilaisia kursseja, ryhmiä, vertaistukitoimintaa, kuntouttavaa toimintaa sekä terveysneuvontaa. Kursseja järjestetään kohdennetusti tiettyyn syöpäsairauteen sairastuneille, sairastuneiden läheisille ja myös avoimesti kaikille. (Etelä-Suomen Syöpäyhdistys.) Syöpäjärjestöjen, mukaan lukien ESSY:n tavoitteena on turvata jokaiselle tasa-arvoinen mahdollisuus hyvään hoitoon asuinpaikasta tai varallisuudesta riippumatta. ESSY pyrkii lisäksi tarjoamaan sairastuneille toiminnan sekä tiedon kautta mahdollisuuden parantaa omaa ja lähimmäisen hyvinvointia yksilöllisen tuen kautta. (Syöpäjärjestöt 2021, 6–25.) Etelä-Suomen Syöpäyhdistys tarjoaa palveluita sekä yksilöille että perheille ja pariskunnille syövän koskettaessa elämää. ESSY tarjoaa muun muassa alkuavustuksen kertaluonteisesti perheille, joissa alaikäinen lapsi on sairastunut syöpään. Lisäksi Suomen Syöpäjärjestöt järjestävät sairastuneille sekä heidän perheilleen virkistyslomia. Lomia järjestetään eri puolilla Suomea ympäri vuoden, yhteistyössä eri yhdistyksien kanssa. (Syöpäjärjestöt a.)

Etelä-Suomen syöpäyhdistyksellä ei ole varsinaisesti suoraan lapsille kohdennettua toimintaa, vaikka ESSY:n palveluita, esimerkiksi palveluneuvontaa, voi hakea myös sairastunut tai sairastuneen läheinen alaikäinen lapsi. Etelä-Suomen Syöpäyhdistyksessä palveluiden kohderyhmänä ovat olleet tähän asti pääasiassa syöpään sairastuneet aikuiset. Tällä hetkellä ESSY:llä on käynnissä viisivuotinen strategiakausi, jonka aikana tarkoitus on kehittää palveluita perheille, joissa toinen vanhemmista on sairastunut syöpäsairauteen.

2 Syöpä ja sen tukimuodot Suomessa

2.1 Yleistä syövästä

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan Suomessa todettiin vuonna 2019 yhteensä 35 327 uutta syöpätapausta (Pitkämäki ym. 2021, 5). Uusien syöpädiagnoosien määrä on viimeisen 30 vuoden aikana noussut tasaisesti ja väestön ikääntyessä vuosittaisen syöpädiagnoosien oletetaan edelleen nousevan. Syöpärekisterin mukaan vuoteen 2030 mennessä uusia syöpädiagnooseja oletetaan olevan jo 43 000 vuodessa. (Seppä.) Suomalaisien miesten yleisin syöpä on eturauhassyöpä, kun taas naiset sairastuvat yleisimmin rintasyöpään. Vaikka syövät ovat yleistyneet tasaisesti niin Suomessa kuin muualla maailmassa, ovat huonon toipumisennusteen syövät harvinaistuneet. Syöpähoitojen jatkuvasti kehittyessä yhä useampi potilas voidaan parantaa ja parantumattomasti sairaiden elinikää pidentää. Syöpäpotilaista suurin osa parantuu kokonaan. (Syöpärekisteri 2021.)

Syöpä syntyy, kun solun perimäainne vaurioituu ja solu muuttuu pahanlaatuisiksi. Tätä kutsutaan karsinogeeniksi. Terveessä elimistössä solun jakautumista ja solun kopiointia ohjaavat tietyt geenit. Jos tämä säätelymekanismi kehossa lakkaa toimimasta, muuttuu vahingoittunut solu itseään loputtomasti kopioivaksi syöpäsoluksi, jota elimistö ei pysty estämään ja syöpäsolut alkavat vallata tilaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Syövän ensioireet voivat olla hyvin moninaiset riippuen syöpätyypistä, syövän levinneisyydestä ja syöpätaudista. Toisaalta syöpä voi olla pitkäkin oireeton. Tyypillisiä ensioireita ovat kuitenkin esimerkiksi kyyhkymä ja haavaumat, ulkonäöltään muuttuneet luomet ja ihon muutokset, verinen oksennus, virtsa, yskä tai uloste, laihtuminen ilman selittävää syytä, keltaisuus ja selittämättömät kivut. Myös yleisoireet, kuten väsymys, kuumeilu tai pitkään jatkunut yskä, voivat olla syövän oireita. Moni syövän ensioireista sopii muihinkin sairauksiin tai infektioihin. (Ahonen ym. 2019, 133.)

Syövän hoito on Suomessa korkealla tasolla. Syövän tärkeimmät hoitomuodot ovat leikkaus, sädehoidot, solunsalpaajat sekä hormonaaliset hoidot. (Ahonen 2019, 134.) Uusia hoitomuotoja on viime vuosina tullut valtavasti ja nykyään myös niin sanotut täsmälääkkeet eli immunologiset hoidot ovat lisääntyneet. Hoitoja tukevia syöpälääkkeitä on erilaisia ja niitä käytetäänkin tavallisimmin yhdistelminä hoitojen aikana. (Syöpäjärjestöt b.)

2.2 Sairastuneen psyykinen tuki

Syöpä voi aiheuttaa potilaalle kriisin missä tahansa sairauden vaiheessa (Idman & Aalberg 2013a). Kriisin keskellä sairastunut tarvitsee tukea, jotta kuntoutuminen voidaan aloittaa. Sairastumisen aiheuttamaan kriisiin kuuluu asioiden tarkastelu eri näkökulmista sekä

moninaisten tunteiden kohtaaminen ja käsittely. Jokainen ihminen käsittelee tunteita eri tavoin, mutta yleensä sairastuneet käyvät lävitse kriisin tietyt vaiheet. Mielialat voivat vaihdella runsaasti toivosta suruun, ahdistukseen ja iloon käsillä olevasta hetkestä. Sairastuneen tarvitsema tuki on yksilöllistä, mutta tämän otsikon alla käsitellään psykososiaalista- sekä vertaistukea. (Syöpäjärjestöt c.)

Psykososiaalisella tuella pyritään tukemaan potilasta ja hänen perhettään selviytymään vaikeista haasteista, kuten perheen syövästä (Idman & Aalberg 2013b). Psykososiaalista tukea on nykyisin laajasti saatavilla. Moniammatilliset ryhmät tarjoavat perhe-, yksilö- ja perheinterventioita. Näitä tukimuotoja on laajalti tarjolla myös verkkoympäristössä. Psykososiaalisen tuen tavoitteena on kohentaa sairastuneen toimintakykyä ja voimavaroja. Tuen tärkeänä tavoitteena on lisäksi sopeuttaa sairastunutta ja lähiomaisia uuteen tilanteeseen. Psykososiaalinen tuki auttaa myös sopeutumaan syövän mahdollisiin uusiutumiskausiin. (Mielenterveystalo a.)

Ammattilaisilta saadun tuen lisäksi monien syöpäpotilaiden kohdalla vertaistuki on koettu hyödylliseksi. Vertaistuella tarkoitetaan samassa elämäntilanteessa olevien tai samoja asioita kokeneiden yksilöiden kokemusten jakamista ja tukea molemmin puoleisesti. (Yli-Pirilä 2017.) Toinen syöpään sairastunut henkilö voi ymmärtää potilaan tilanteen eri tavalla kuin ammattilaiset tai potilaan läheiset. Potilas voi saada vertaistuen piirissä neuvoja sairauden kanssa elämiseen ja voimien löytämiseen sairauden aikana. Vertaistuki kulkee ammattilaisten antaman hoidon ja avun rinnalla sairauden kaikissa vaiheissa. Suomessa syöpäjärjestöt kouluttavat vapaaehtoisia syövän sairastaneita vertaistukihenkilöiksi. Vertaistuki on potilaalle maksutonta ja tuki räätälöidään potilaan omien tarpeiden mukaisesti. Lisäksi tuki on luottamuksellista ja avointa vuorovaikutusta. (Syöpäjärjestöt d.)

2.3 Perheen voimavaralähtöinen tukeminen

Voimavaralähtöisessä hoitotyössä toimitaan perheen sen hetkisten voimavarojen ehdoilla ja niitä tukien. Perheiden tuen tarpeen tunnistaminen voi olla hoitajalle haastavaa ja sen avuksi onkin viime vuosina käytetty motivoivan haastattelun lisäksi perheinterventioita ja perheiden voimavaralähtöisiä menetelmiä.

Toimiva lapsi- ja perheinterventio kehitettiin tukemaan perheitä aikuisen sairastuessa psyykkiseen sairauteen kuten masennukseen. Hanke on THL:n vuonna 2001 aloittama, mutta se on siirtynyt vuonna 2014 Mielenterveysseuralle. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014.) Nykyään perheinterventiot käytetään myös somaattisista sairauksista kärsivien perheiden tuen tarpeen arviointiin, sekä apuvälineenä perheille löytämään heidän omat vahvuutensa arjesta selviytymiseen. Hyvin usein somaattista sairautta sairastava ja hänen

läheisensä kokevat psyykkisiä oireita, kuten ahdistuneisuutta, paniikkikohtauksia sekä masennusta, jonka vuoksi psyykkiseen sairauteen kehitetty interventio sopii myös syöpää sairastavien perheille. (Mieli 2021.)

Perheinterventiossa perheille annetaan apua keskustelemalla vaikeasta aiheesta yhdessä ja erikseen ammattilaisen kanssa. Perheintervention alkutapaamisessa perheen aikuiset osallistuvat yhdessä ammattilaisen kanssa keskusteluun, jossa kartoitetaan ongelmia, joihin perhe toivoo apua niin yksilötasolla kuin koko perheen näkökulmasta. Tämän jälkeen perheen lapsien kanssa keskustellaan ilman vanhempia. Lapsi saa yhdessä ammattilaisen kanssa miettiä kysymyksiä, joita haluaisi esittää vanhemmilleen. Vanhemmat saavat tämän jälkeen kysymykset itselleen, jotta he voivat yhdessä miettiä vastauksia lastensa kysymyksille. Vanhempien vastaukset käydään läpi perheen yhteisessä keskustelussa ammattilaisen tuen avulla, jotta jokainen perheenjäsen rohkenisi keskustella avoimesti etenkin lapsille haastavista aiheista. (Mieli 2021.)

Lapset puheeksi -menetelmän tarkoituksena on vahvistaa perheiden omaa kykyä ratkaista ongelmia. Näin lasta tai nuorta kuormittavat tekijät helpottuvat ja perheen kyky tukea lasta vahvistuu. Menetelmää olisi ihanteellista käyttää ennaltaehkäisevästi heti perheen aikuisen sairastuttua ennen lapsen oireilua, jotta koulu ja päiväkotitoimitukset voitaisiin perheen halutessa ottaa mukaan tukemaan lasta jo varhaisessa vaiheessa. Myös perheen mahdollinen tukiverkosto ja läheiset ihmiset voivat olla mukana keskusteluissa. (Mielenterveystalo b.)

Lapset puheeksi -menetelmä aloitetaan perheen yhteisellä keskustelulla yhdessä ammattilaisen kanssa. Perheet voivat itse tuoda keskustelussa esiin aiheita, joihin toivoisivat tukea. Keskustelun jälkeen pidetään Lapset puheeksi -neuvonpito, mikäli keskustelussa on nousseet esiin aiheita, joihin perhe tarvitsisi tukea. Perheen tueksi näihin keskusteluihin voidaan ottaa mukaan myös eri järjestöjen edustajia. Menetelmään kuuluu myös lapsen kasvun eri vaiheiden lokikirjoja, jotka tukevat interventiota eri kasvukausina. (Mielenterveystalo b.)

3 Lapsen tukeminen

3.1 Lapsen kognitiivinen kehitys

Ihmisen aivoissa tapahtuu kehitystä aina raskauden ensimmäisistä viikoista aikuisuuteen saakka (Kumpulainen ym. 2019, 23). Lapsen kohdalla kognitiivisella kehityksellä ei tarkoiteta pelkästään tiedon omaksumista vaan lapsen tulee kehittyä, jotta hän pystyy muodostaakseen itselleen maailmankuvaa. Kognitiivinen kehitys tapahtuu synnynnäisten kykyjen, ympäristötapahtumien sekä vuorovaikutuksien kautta. Piaget'n kognitiivisen kehityksen teorian (1936) mukaan lapsen kognitiivinen kehitys on jaettavissa neljään eri kehitystasoon lapsen iän mukaan. Jokaisessa kehitystasossa lapsen ajattelu eroaa muista tasoista, toisin sanoen jokaisella kehitystasolla saavutetaan eritasoinen älyllinen osaaminen. Kehitystasoja ovat sensomotorinen, esioperationaalinen, konkreettisten operaatioiden sekä formaalien operaatioiden taso. (McLeod 2018, 1–7.)

1–2-vuotias lapsi tekee tarkkoja havaintoja ympäristöstä ja alkaa vähitellen kiinnostua perheen päivittäisistä arkiaskareista (Hataja 2018). Sensomotorisen kehitystasossa on tasoista ensimmäinen, jolloin lapsi oppii maailmasta aistien ja tekojensa kautta liikkumalla ja tutkimalla ympäristöään. Kyseisellä tasolla lapsen kognitio on yleensä syntymästä suunnilleen kaksivuotiaaseen asti. Lapsella muodostuu kyky ymmärtää asioiden ja esineiden olemassaolo sekä muodostaa niistä mielikuvia, vaikka ne eivät olisi välittömästi läsnä. (McLeod 2018, 8.)

Toinen kehitysvaihe eli esioperationaalinen vaihe kestää noin 2-vuotiaasta suunnilleen kouluikään eli seitsemänteen ikävuoteen asti. Tässä kehitysvaiheessa lapsi alkaa omaksua symbolisen ajattelun taidon eli kyvyn kuvitella esimerkiksi esineen joksikin, mitä se ei todellisuudessa ole. Lapsen ajattelutapa on kuitenkin vielä itsekeskeistä, jolloin muiden ihmisten näkökulmia tai mielipiteitä on yleensä vaikeaa ymmärtää. (McLeod 2018, 9.) Lapsen kehitysvauhti on aina yksilöllistä. Kognitiivinen kehitys saattaa kulkea ajoittain hyppäyksittäin eteenpäin ja toisinaan myös taaksepäin. (Kumpulainen yms. 2019, 23.)

Konkreettisten operaatioiden vaiheessa eli kolmannessa kehitysvaiheessa (ikävuodet 7–11) lapsi alkaa ajatella loogisesti. Lapsi alkaa ajatella tilanteiden ratkomisessa loogisesti itse, jolloin aiemmalle vaiheelle tyypillinen asioiden kokeileminen jää pois. (McLeod 2018d, 8.) Lisäksi lapsi oppii hahmottamaan esimerkiksi kuoleman peruuttamattomuuden, johon liittyen usein myös syvälliset kysymykset alkavat kiinnostaa (Marttunen ym. 2016).

Formaalien operaatioiden kehitysvaihe on tasoista viimeinen, joka alkaa noin 11-vuotiaasta ja kestää aina aikuisuuteen saakka. Tässä vaiheessa lapsi kehittää kykyä ajatella abstraktisti, jonka kautta kykenee entistä syvällisempään pohdintaa. Lapsen kognitiivinen kehitys

on yhteydessä lapsen tunteiden, käytöksen, tietoisuuden sekä ympäristön kuormittavuuden säätelyyn. (McLeod 2018e, 9.) Lapsen aivot alkavat kehittyä nuoruudessa perusteellisesti yksilön kehittyessä lapsesta täysikasvuiseksi aikuiseksi. Tässä prosessissa on runsaasti yksiköllisiä eroja sekä vaihtelua tyttöjen ja poikien välillä. (Kumpulainen ym. 2021, 42.)

3.2 Lapsen mielenterveys

Jokainen voi omilla elämäntavoillaan, kuten oikeanlaisella ruokavaliolla, riittäväällä unensaannilla ja liikkumisella vaikuttaa myönteisesti omaan mielenterveyteensä. Hyvä mielenterveys normaalisti parantaa yksilön elämänlaatua ja hyvinvointia. (Solin ym. 2018.) Lapsen mielenterveys kehittyy ympäristön vaikutuksista. Lapset ovat yksilöitä, joiden hyvinvointiin ja elämänlaatuun vaikuttavat omien yksilöllisten ominaisuuksien lisäksi sosiaaliset suhteet kotona, varhaiskasvatuksessa sekä koulussa. Hyvä mielenterveys on lapsen kehityksen ja kasvun kannalta merkityksellistä. Se edistää eri lapsuusiän haasteista sekä edelleen aikuisuudessa ilmenevistä ongelmista selviämistä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020.)

THL:n kouluterveyskyselyn (2021) mukaan yli puolet lapsista ja nuorista (4.–5. luokkalaiset sekä 8.–9. luokkalaiset) ovat tällä hetkellä tyytyväisiä elämäänsä (Helakorpi & Kivimäki 2021). Lisäksi THL:n vuonna 2019 julkaistun tutkimuksen tulosten mukaan nelivuotiaista lapsista suurin osa voi vanhempiensa mukaan hyvin. Moni lapsi oli kuitenkin jo lyhyen elämänsä aikana kohdannut mielenterveyttä horjuttavia asioita. (Vuorenmaa 2019.) Vaikka lapsuus mielletään yleensä kaikista huolettomimmaksi sekä helpoimmaksi ajanjaksoksi elämässä, on eri ikävaiheista juuri lapsuus todennäköisin ajanjakso kokea trauma tai stressiä (Poijula 2016, 11).

Erityisesti kroonisella stressillä on todettu olevan vaikutus lapseen sekä lapsen käytökseen. Sillä voi olla pitkäkestoisia sekä vakavia seurauksia lapsen hyvinvoinnin kannalta. (Aivosäätiö 2021.) Suurin osa lasten kokemasta stressistä on kytköksissä lähiympäristöön, perheeseen ja kotiin. Esimerkiksi perheen kriisit, kuten perheenjäsenen sairastuminen, parisuhdeongelmat tai päihdeongelmat ovat krooniselle stressille ja ylikuormitukselle altistavia tekijöitä. Lapset ilmaisevat stressin aiheuttamia vaikeuksia sekä ylikuormitusta eri tavoin sen hetkisen kehitysvaiheensa perusteella. Eroahdistus, univaikeudet, uhmakas käyttäytyminen ja keskittymisvaikeudet voivat olla stressin sekä ylikuormituksen aiheuttamia reaktioita. On todettu, että enemmän kuin kolmen stressiä aiheuttavan elämäntapahtuman kasaantumisessa tai kerääntyessä, lasten psyykkiset sekä fyysiset ongelmat lisääntyvät. (Poijula 2016, 11–25.)

Stressistä selviytymiseen liittyy sekä tilanteen arviointi että selviytyminen (coping) eli päätely, miten tilanteesta päästään helpommalla ja mitkä selviytymisvaihtoehdot ovat

mahdollisia. Ensin lapset arvioivat stressaavan tilanteen merkityksen omalta kannaltaan. He voivat kokea tilanteen uhkana, haasteena tai esimerkiksi menetyksenä. Tämän jälkeen lapset käyttävät kehitysvaiheesta ja yksilöllisistä ominaisuuksista riippuen monenlaisia selviytymiskeinoja riippumatta stressin luonteesta. Selviytymiskeinoihin kuuluvat muun muassa mielikuvitus, uni, itkeminen, kiukuttelu, torjunta, sairaaksi tuleminen tai vetäytyminen. (Poiijula 2016, 22–23.) Aikuisen tehtävä on varmistaa lapselle hänen tarvitsemansa tuki ja apu stressaavissa tilanteissa, jotta voidaan ennaltaehkäistä lapsen pahan olon syvenemistä (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2020).

Lapsen hyvä mielenterveys toimii ikään kuin kantavana voimana haasteellisissa elämäntilanteissa. Perusta mielenterveydelle rakennetaan jo varhaislapsuudessa, jolloin mielenterveyden edistäminen vaatii varhaista toimintaa myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon ulkopuolella. Lasten mielenterveyttä voidaan tukea esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa tai harrastuksissa. Lapsiperheille ja niiden vanhemmille tulisi tarjota mielenterveyteen liittyvää tietoa sekä koulutuksia. (Solin ym. 2018.)

3.3 Lapsen tiedollinen tuki aikuisen sairastuessa syöpään

Syöpään, kuten moniin kriiseihin tai vaikeisiin aiheisiin, liittyy usein väärinkäsityksiä sekä ennakkoluuloja. Etenkin lapsella saattaa muodostua hyvin vääränlainen käsitys syövästä perheen aikuisen sairastuessa. On yleistä, että perheessä syövästä kerrotaan lapselle mahdollisimman pintapuolisesti tai ympäröiväisesti. Lapsi usein kuitenkin aistii kotona muuttuneen tunnelman ja ilmapiirin, johon liittyy usein ahdistusta, huolta ja surua. (Stenberg ym., 5.) Aistiessaan ympäristössä tapahtuneita muutoksia lapsi muodostaa päässään analyysin tilanteesta, joka muuttuu usein uhkaavammaksi kuin todellisuus tosiasiasa on. Tämä on lapsen hyvinvoinnin kannalta yleensä haitallista, sillä aikuisen ja lapsen välisen avoimuuden puuttuessa lapsen turvallisuuden tunne usein rikkoutuu. (Väisänen & Solantus 2016.)

Lapsen uuteen arkeen sopeutumisen kannalta avoin kommunikaatio on äärimmäisen tärkeää. Avoimuus ja ikätasoinen tieto auttavat sairautta tulemaan lapselle arkisemmaksi asiaksi ja itse luodut pelot jäävät vähemmälle. Lapsi voi hämmentyä esimerkiksi vanhemman muuttuvasta ulkonäöstä ja tämänkaltaisista asioista olisikin hyvä keskustella jo etukäteen, jotta lapsi ymmärtää mitä on mahdollisesti tulossa. Muutokset ovat lapselle luonnollisempia, jos vanhempi pystyy puhumaan asiasta ja kertomaan omista tunteistaan asiaan liittyen. (Arhovaara ym. 2017, 15–16.)

Sairastumiseen kuuluvat eri vaiheissa eri tunteet: epäusko, viha, toivo ja hyväksyminen. Näitä tunteita voidaan havaita muissakin negatiivisissa elämänmuutoksissa. Syöpää sairastavan läheiset, kuten lapset, käyvät läpi samoja tunteita kuin sairastunut. Myös aikuisen

tunteiden kertominen lapselle neutraalisti, voi auttaa lasta käsittelemään omia tunteitaan ja hyväksymään niitä. Lapsen pelkoja voi lievittää myös tieto siitä, ettei sairastuminen ole kenenkään syy tai se, ettei syöpä esimerkiksi tartu tai ole vaarallinen läheisille. Lapsen voi mahdollisuuksien mukaan olla hyvä nähdä, missä vanhempaa hoidetaan ja mitä hoitoon kuuluu, jotta lapsen mielikuvitus ei tee asioista suurempia kuin ne todellisuudessa ovat. (Stenberg ym., 5–9.)

4 Kirjallisuuskatsaus menetelmänä

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyön menetelmänä käytämme kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, joka on yksi kirjallisuuskatsauksen muoto. Sen avulla haemme vastauksia tutkimuskysymykseemme ja selvitämme millaisesta näkökulmasta perhe ja syöpä teemaa on aikaisemmin tutkittu. Tutkimuskysymyksen on oltava riittävän tarkka, jotta kirjallisuuskatsauksen tulokset vastaavat kysymykseen ja aihealuetta voidaan tarkastella riittävän syvällisesti. (Kangasniemi ym. 2013, 295; Stolt ym. 2016, 24.) Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineistot sekä aineistonhakuprosessi voi olla muita kirjallisuuskatsauksen tyyppisiä laajempi. Jotta kirjallisuuskatsaus olisi luotettava, on aineiston haku- ja analyysivaihe kuvattava tarkasti, sekä avoimesti. Mikäli on perusteltua ottaa mukaan muitakin kuin tieteellisiä artikkeleita, voidaan niitä kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käyttää. Aineiston on kuitenkin oltava alkuperäistutkimuksia. (Kangasniemi ym. 2013, 296.)

Kirjallisuuskatsauksessa kuvataan tieteellistä taustaa opinnäytetyön takana ja sekä kerrotaan, miten tekeillä oleva työ nitoutuu olemassa oleviin tutkimuksiin. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on selvittää millaisia tutkimuksia ja millaista tietoa joltakin rajatulta alueelta on jo valmiiksi olemassa ja sen tulee pohjautua kattavaan aineistoon. (Kangasniemi ym. 2013, 291–301.) Kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden kannalta tiedonhakuprosessi ja aineiston sisäänottokriteerit kuvataan tarkasti. Käytetyt tutkimukset ovat usein vertaisarvioituja tutkimuksia ja artikkeleita. Kirjallisuuskatsaus etenee prosessimaisena jatkumona. (Stolt ym. 2016, 24.) Kuvio 1 havainnollistaa tätä.

KUVIO 1. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet (Mukaillen Stolt ym. 2016, 24–30)

4.2 Tiedonkeruumenetelmät ja aineiston hankinta

Tiedonkeruumenetelmänä käytimme systemaattista tiedonhakua. Tutkimusaineisto koottiin sähköisistä tietokannoista LAB Primon avulla, jonka kautta pääsimme käsiksi muihin tieteellisiin tietokantoihin. Suurin osa kirjallisuuskatsauksemme aineistoista on EBSCO tietokannasta. Käytimme myös avointa Google hakua. Keräsimme tietoa kattavasti, hyödyntäen myös muiden maiden tutkimuksia. Heti tiedonhakuvaiheen alettua rajasimme tutkimuksia ja aineistoa vastaamaan tutkimuskysymykseemme. Hakukoneilla teimme mahdollisimman tarkkoja hakuja, jotta tutkimuskysymykseemme saisi mahdollisimman tarkat vastaukset. Mikäli hakusanamme olivat liian tarkkoja, laajensimme hakua. Vastaavasti jos hakusanoilamme tuli hyvin paljon tuloksia, tarkensimme hakua.

Aineiston hankintaan varasimme ammattikorkeakoulultamme ajan henkilökohtaiseen tiedonhaun ohjaukseen, jonka kautta tietokannat ja niiden käyttö tuli tutuksi. Tämän opinnäytetyön tietopohjana on lapsen tukeminen perheen aikuisen sairastuessa syöpään. Aiheen perusteella hakusanoiksemme muodostuivat melko pian englanninkielisiä hakusanoja aiheen ympärille. Alustavina ja kartoittavina hakusanoina käytimme “parent/parental cancer”, “Children and parental cancer”. Näillä hakutuloksiksi tuli tuhansia artikkeleita, joten rajasimme hakutuloksia heti varsinaisen hakuprosessin alettua. Alustavien tiedonhakujen jälkeen päätimme käyttää hakusanoja “Parent* AND cancer AND symptoms”, “Child* AND parent AND cancer”, “support* AND cancer AND parent*”, “Intervetion AND cancer AND parent*”. Hakusanat on katkaistu hakukoneen edellyttämällä tavalla. Tarkennettu haku oli käytössämme varsinaisessa haussa hakukoneita käyttäessämme, jotta haku vastaisi suoraan tarpeitamme. Hakusanojen englanninkielisyydellä rajasimme aineiston vastaamaan kielitoivettamme. Rajaukseen toivoimme myös ainakin yhden hakusanan löytyvän aineiston otsikosta. Rajasimme haut vuosivälille 2011–2021 sekä vastaamaan sisäänottokriteeritämme. Liitteessä 2 on esitetty mukaan otettujen aineistojen hakuprosessi. Kirjallisuuskatsauksen aineiston sisäänotto- ja poisjättökriteerit on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poisjättökriteerit

SISÄÄNOTTOKRITEERIT	POISJÄTTÖKRIITERIT
Aineisto julkaistu 2011–2021	Aineisto julkaistu ennen vuotta 2011
Vertaisarvioitu tutkimus	Tutkimus ei vertaisarvioitu
Aineisto Suomen tai englanninkielinen	Aineisto muu kuin Suomen tai englanninkielinen
Koko teksti saatavilla	Koko tekstiä ei saatavilla
Vastaa tutkimuskysymykseen	Ei vastaa tutkimuskysymykseen
Saatavissa LAB:n opiskelijatunnuksilla	Ei saatavissa LAB:n opiskelijatunnuksilla

Tiedonhaun jälkeen opinnäytetyöhömmä valikoitui 11 tutkimusta ja artikkelia, jotka vastaavat tutkimuskysymykseemme. Kaikki näistä vertaisarvioituja. Perhe ja syöpä aiheesta on kirjoitettu suomeksi hyvin vähän viime vuosina. Mukana on yksi suomeksi kirjoitettu vertaisarvioitu artikkeli, jota ei kuitenkaan tieteellisistä tietokannoista löydy. Aineistossamme on mukana suomalaisten kirjoittajien vertaisarvioituja englanninkielisiä tutkimuksia ja väitöskirja. Liitteessä 1 olemme kuvanneet opinnäytetyöhön mukaan otetut aineistot.

4.3 Analyysimenetelmä

Aineiston sisällönanalyysimenetelmänä käytimme induktiivista sisällönanalyysiä, jossa valikoiduista aineistoista luodaan yhdistäviä tekijöitä, samalla kuitenkin etsien niistä eroja. Tarkoituksena on löytää erilainen ja uusi näkökulma tarkastella tutkittavaa aihetta. (Kangasniemi ym. 2013, 296–297.) Induktiivisessa analyysimenetelmässä käytetään tutkimuskysymystä tutkimustuloksien aikaan saamiseksi. Analysoitavaa aineistoa ryhmitellään, pelkistetään ja tulkitaan. Jotta aineisto voidaan pelkistää luotettavasti, on sieltä löydettävä tutkimuskysymyksiä ja abstrahoinnin avulla käsitteitä ja ilmauksia. Abstrahoinnilla tutkimuksista luodaan yleiskäsitteitä tekstiä pelkistämällä. (Kyngäs ym. 2011, 139.) Käytettävä aineisto on alkuperäistutkimuksia kokonaisuudessaan ja aineisto olisi löydettävä pääsääntöisesti tieteellisistä tietokannoista. Käytetty menetelmä ja aineiston hakuprosessi on kuvattava tarkasti. Taulukointi auttaa sekä kirjoittajaa että lukijaa havainnollistamaan prosessia ja sen luotettavuutta. (Salminen 2011, 16; Kangasniemi ym. 2013, 295–296.)

Opinnäytetyötä tehdessämme luimme mukaan valitut tutkimukset ensin läpi tekemättä muistiinpanoja, sillä melkein kaikki tutkimuksistamme olivat englanninkielisiä ja halusimme varmistaa, että ymmärrämme ensin tekstin sisällön. Lukiessamme aineistoa toiseen kertaan suomensimme tekstiä erilliseen Word-tiedostoon. Kolmannella lukukerralla teimme samalla muistiinpanoja ja kirjoitimme ylös käsitteitä helpottaaksemme tulosten analysointia. Muistiinpanojen ja käsitteiden avulla saimme aikaan kokonaisuuksia, joista pelkistämällä saimme aikaan alaluokkia sekä lopulta yläluokkia. Aineistostamme löytyi viisi yläluokkaa, jotka olivat somaattinen oirehdinta, psyykinen oirehdinta, tiedollinen tuki, aikuisen hyvinvointi ja interventiot. Aineistoista löytyi kaksi pääluokkaa, jotka olivat lapsen oirehdinta ja perheen tukeminen syöpähoitojen aikana. Liitteissä 3 ja 4 on esitetty tämä vaihe.

5 Tulokset

5.1 Perheen aikuisen syöpään sairastumisen vaikutukset lapseen

Psyykkiset ongelmat

Niemelän ym. (2012) toteuttamassa tutkimuksessa tutkittiin syöpää sairastavien lasten esiintyvyyttä sekä heidän psykiatristen erikoispalvelujen käyttöä Suomessa vuosina 1987–2008. Tutkimuksessa havaittiin lasten tarvitsevan vertaisiaan enemmän psykiatristen erikoissairaanhoidon tukea perheissä, jossa toinen vanhemmista sairastaa syöpää. Tutkimuksiin osallistuneista syöpää sairastavien vanhempien lapsista 12,1 % pojista ja 16,8 % tytöistä oli saanut jonkinasteista psykiatrista apua seurannan 21 vuoden aikana. Jos syöpään sairastuneella vanhemmalla tai puolisoilla esiintyi mielenterveysongelmia, oli lapsen tuen tarve vielä suurempi. Tuen tarpeeseen vaikuttivat sairastuneen vanhemman ja tutkittavan lapsen sukupuoli sekä lapsen ikä vanhemman sairastuessa. (Niemelä ym. 2012, 2118.)

Vaikka vanhemman sairastumisen on todettu aiheuttavan huomattavaa stressiä koko perheelle, kärsivät siitä erityisesti alaikäiset lapset. Syöpä voi Huizingan ym. (2011) tutkimuksia käsittelevän artikkelin mukaan heikentää vanhempien jaksamista ja kyvykkyyttä huolehtia lapsistaan. Tästä johtuen lapset saattavat kärsiä esimerkiksi jatkuvista stressijaksoista, jotka alkavat syöpädiagnoosista ja jatkuvat aina hoitojen läpi vanhemman toipumiseen saakka. Perheessä saattaa olla jatkuvasti läsnä kuoleman uhka, mikä vaikuttaa suoraan lasten psyykkiseen hyvinvointiin. Lisäksi syövän kroonistuessa, lapsi altistuu psyykkistä hyvinvointia uhkaaville pitkäaikaisille negatiivisille vaikutuksille. (Huizinga ym. 2011.)

Shahin ym. eri tutkimuksia käsittelevän artikkelin (2017) mukaan alaikäiset pojat kärsivät useimmin ahdistuksesta ja vihamielisyydestä, kun taas tytöt vaikuttivat kärsivän enemmän itsetuhoisuudesta ja mielenterveyden ongelmista, kuten ahdistuksesta ja masennuksesta. Artikkelissa todettiin muutaman tutkimuksen perusteella selvinneen, että 11–18-vuotiaista tytöistä jopa 35 % ja pojista 21 % kärsivät merkittävistä traumaperäisistä stressioireista. Lisäksi syöpäpotilaiden teini-ikäiset lapset kärsivät enemmän masentuneisuudesta sekä ahdistuneisuudesta kuin vanhemmat luulivat. Tutkimuksien mukaan tyttölapsilla oli suurempi riski masentuneisuudelle tai ahdistuneisuudelle, etenkin jos sairastava vanhempi oli äiti. Äidin sairauteen liittyi tyttärillä usein pelko sairauden pitkäaikaisista vaikutuksista sekä perinnöllisyydestä. (Niemelä ym. 2011, 2118; Shah ym. 2017, 4026.)

Emotionaaliset ongelmat

Huizingan ym. artikkelissa (2011) esitettyjen tutkimuksien mukaan murrosikäiset lapset, joiden vanhempi sairastaa syöpää, kärsivät yleensä enemmän emotionaalisista ongelmista,

kuin kouluikäiset lapset. Lisäksi lapsen sukupuoli oli tutkimuksessa tärkeä ennustaja lapsen emotionaalisille ongelmille. Useat tutkimukset raportoivat tytöillä olevan enemmän emotionaalista kuormitusta kuin pojilla. Syöpäpotilaiden teini-ikäisillä tyttärillä raportoitiin kuitenkin olevan kaikkein eniten negatiivisia vaikutuksia tunne-elämäänsä. (Huizinga ym. 2011, 240.)

Shahin, Armalyn ja Swirterin artikkelissa esitetyissä tutkimuksissa (2017) esikouluikäisillä lapsilla havaittiin olevan enemmän vaikeuksia olla erossa äidistään vanhemman sairastumisen jälkeen. Alakouluikäisten lapsien havaittiin taas kokevan muita lapsia enemmän syyllisyyttä, koska he tunsivat olevansa vastuussa vanhempiensa sairaudesta. Sairaana vanhemman näkyvät muutokset, kuten hiustenlähtö ja toistuva oksentelu, vaikuttivat heihin muita ikäryhmiä enemmän. Kaikenikäisillä lapsilla nousi esiin monenlaisia tunteita kuten vihaa, hämmennystä, surua, epävarmuutta ja pelkoa. (Shah ym. 2017, 4026.)

Huizinga ym. (2011) mukaan lapsen käyttämä selviytymisstrategia saattaa olla suorassa yhteydessä lapsen emotionaaliseen hyvinvointiin. Tunnettuja selviytymisstrategioita on kahta erilaista, joista molempia saattaa esiintyä samalla lapsella. Tunnekeskeiseen selviytymisstrategiaan kuuluu muun muassa huomion vieminen toisaalle, asian ”päässä pitäminen” ja toiveajattelu. Ongelmakeskeinen selviytymisstrategia saattaa näyttäytyä esimerkiksi muiden auttamisena tai niin, että lapsi käyttäytyy vanhempaansa kohtaan niin kuin olisi itse vanhempi (=parentification). (Huizinga ym. 2011, 240.)

Käyttäytymiseen liittyvät ongelmat

Psyykkisten ja emotionaalisten ongelmien lisäksi perheen aikuisen syöpä voi aiheuttaa lapsen käyttäytymisessä muutoksia. Niemelän (2012) väitöskirjassa nousi esiin lapsen erilaisia käyttäytymismalleja vanhemman sairastuessa syöpään. Sosiaalisessa oirehdinnassa lapsella oli usein ongelmia häiritsevän tai aggressiivisen käytöksen hallinnassa koulussa ja/tai kotona. (Niemelä 2012, 59–68.) Käyttäytymisen liittyvistä oireista tyypillisimpiä oireita olivat lisäksi syömishäiriöt sekä univaikeudet. (Graungaard ym. 2019, 147.)

Norjassa tehdyssä tutkimuksessa (2013) selvitettiin vanhemman syövän taloudellisia vaikutuksia lapsiperheessä. Tutkimuksessa nousi esiin, etteivät lapset yleensä olleet huolissaan perheensä taloudellisten asioista, mutta jotkut lapsista ottivat vastuun kodin taloudellisesta tilanteesta hankkimalla työpaikkoja sekä vähentämällä kalliita lahjoja ja harrastuksia. (Torp ym. 2013, 300.) Lisäksi muutamassa tutkimuksessa, jossa tutkittiin teini-ikäisten lasten vanhemman syövän vaikutuksia, tuotiin esille positiivisia muutoksia käyttäytymisessä myöhemmin aikuisiässä. Lapsuudessaan vanhemman syövän kokeneet aikuiset kokivat syövän vaikuttaneen positiivisesti esimerkiksi terveellisiin elämäntapoihin, läheisyyteen parisuhteessa sekä elämän arvostamiseen. (Huizinga ym. 2011, 240.)

Somaattiset vaikutukset

Graungaardin, Bendixenin, Haavetin, Smith-Sivertsenin ja Mäkelän artikkelissa (2018) tarkasteltiin tutkimuksia, joissa nousi esiin vanhemman syövän somaattisia vaikutuksia lapsessa. Artikkelissa nousi esiin, että lapsilla, joiden vanhempi sairastaa syöpää, saattaa esiintyä somaattisia oireita, kuten kiputuntemuksia ja yökastelua. Todisteet tästä oireilusta olivat kuitenkin epäjohdonmukaisia. Somaattisten vaivojen yhdistettiin aiheutuvan lasten lisääntyneestä stressistä vanhemman sairastaessa syöpää. Tutkimukset keskittyivät tyypillisesti vanhemman syövän aiheuttamiin psykososiaalisiin reaktioihin lapsessa, eivätkä niinkään somaattisiin vaivoihin, joten somaattisten oireiden esiintyvyyttä ei voitu tiivistää luotettavasti. (Graungaard ym. 2018, 147.)

5.2 Lasta tukevat tekijät aikuisen sairastuessa syöpään

Tiedollinen tuki

Perheenjäsenten tapa kommunikoida on Huizingan ym. eri tutkimuksia käsittelevän artikkelin (2011) mukaan avaintekijä lasten ja nuorten sopeutumisessa sairauteen. Tutkimusten perusteella vanhemmat kuitenkin välttelivät usein keskustelua lapsiensä kanssa, koska eivät tienneet miten reagoida kuolemaa koskeviin kysymyksiin. Syöpää sairastavat vanhemmat tarjoavat lapsilleen pääasiassa asiantietoa. (Huizinga ym. 2011, 243.) Krauelin ym. vanhempien syöpätutkimuksia käsittelevän artikkelin (2012) mukaan syöpädiagnoosin saaneet vanhemmat kokevat haasteellisena sen, milloin ja miten kertoa lapselle syövästä (Krauel ym. 2012, 801).

Krauelin ym. (2012) artikkelin löydöksiin mukaan lapset kuitenkin arvostavat rehellistä informaatiota vanhemman syövästä ja sen hoidosta iästä riippumatta. Lisäksi nuorten, jotka kokevat ongelmia kommunikoinnissa sairaiden vanhempiensa kanssa, todettiin kärsivän useammin stressihäiriöistä. (Krauel ym. 2012, 801.) Huizingan ym. artikkelissa (2011) käsiteltyjen tutkimusten mukaan teini-ikäiset osoittautuivat olevan huolissaan siitä, että heidän vanhempansa kuolisi, mutta epäröivät jakaa ajatuksia tästä heidän vanhempiensa kanssa (Huizinga ym. 2011, 243).

Koska tutkimuksissa ollaan yhtä mieltä siitä, että toimiva lapsen ja vanhemman välinen kommunikaatio on yksi ratkaisevista tekijöistä lapsen sopeutumisessa arkeen, tarvitsevat vanhemmat tietoa, kuinka keskustella lapsen kanssa syövästä. Vanhemmat ovat lisäksi avainasemassa, kun on kyse ammattilaisten kommunikoinnista syöpäpotilaiden lasten kanssa. Nuorten lasten tiedon ja tuen tarpeisiin on kuitenkin usein vastattu huonosti. (Holmberg ym. 2019, 33.)

Aikuisen hyvinvointi

Perheen aikuisen syöpä aiheuttaa perheessä usein erityisiä haasteita, sillä aikuisen on tapainoteltava sekä sairautensa että vanhemmuuden kanssa. Syöpää sairastavilla vanhemmilla on korkea psyykinen sairastuvuus, ja näin ollen heidän lapsillaan on korkeampi riski kärsiä psykososiaalisista ongelmista. Tätä havaitaan erityisesti, jos vanhemmalla on huolia ja perheen välinen kommunikointi ei toimi. (Stafford ym. 2017.) Syöpä voi lisäksi vaikuttaa sekä sairastuneen, että terveen vanhemman vanhemmuuteen, mikä voi edelleen vaikuttaa lasten selviytymiseen ja sopeutumiskykyyn (Chen ym. 2015, 2).

Tutkimuksien mukaan on tärkeää keskittyä vanhemman ja vanhempien psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseen, koska lapset oppivat vanhemmiltaan erilaisia selviytymisstrategioita, joita käyttävät tarvittaessa omassa elämässään. Vanhempien psyykinen hyvinvointi ja riittävä toimintakyky auttavat vanhempaa vastaamaan lapsen tarpeisiin, mikä vähentää lapsen riskiä masennukseen ja ahdistuneisuuteen. Vanhemman ja lapsen avoin kommunikointi, yhteenkuuluvuuden tunne sekä vähentyneet konfliktit ovat kaikki tekijöitä, joiden on todettu suojaavan lapsia ja nuoria perheen aikuisen syövän aiheuttamilta negatiivisilta vaikutuksilta. (Shah ym. 2017, 4026.)

Tutkimuksen mukaan syöpäpotilaalle tarjottu tuki vanhemmuuteen ja lapseen liittyen, on yksi tapa parantaa potilaan psykologista hyvinvointia. Perheen lasten hyvinvointi kuuluu syöpää sairastavan vanhemman välittömiin huolenaiheisiin. Siten on valtava helpotus huomata, että lapset pärjäävät hyvin arjessaan ja voivat saada tarvittaessa tukea tai ammattiapua vanhemman sairauteen liittyen. (Niemelä 2011, 84.)

Interventiot

Mika Niemelä kirjoittaa väitöskirjassaan ”Strukturoidut lapsikeskeiset interventiot syöpäpotilaiden perheiden tukemisessa: Kohti näyttöön perustuvaa käytäntöä”, kuinka Suomessa yhden ikäluokan noin 60 000 lapsesta jopa 4 000 kokee vanhempansa syöpäsairauden ennen täysi-ikäisyyttä. Tämä tarkoittaa joka viidettätoista (6,6 %) lasta. Näissä perheissä, joissa vanhempi oli sairastunut syöpään, käyttivät lapset enemmän psykiatrisia palveluja kuin heidän ikätoverinsa. Niemelä tutki väitöskirjassaan kahden intervention vaikutuksia perheen jaksamiseen ja vanhempien psykiatrisiin oireisiin syöpähoitojen aikana. Nämä kaksi interventiota olivat Lapset puheeksi –keskustelu ja Beardleen perheinterventio. Väitöskirjassa kävi ilmi interventioilla olevan myönteisiä vaikutuksia potilaiden ja heidän perheidensä psyykkiseen jaksamiseen syöpähoitojen aikana. Interventioiden myönteiset vaikutukset puolsivat perhekeskeisen hoitotyön mukaanottoa ja kehittämistä aikuisterveydenhuollossa. (Niemelä 2012.)

Vuonna 2014 Saksassa tehtiin väestöpohjainen kyselytutkimus syövästä selvinneille vanhemmille, joilla oli sairastumisen aikaan 6–18-vuotiaita lapsia. Tutkimuksessa selvitettiin vanhempien ja lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista elämänlaatua alle 6 vuotta syöpädiagnoosin jälkeen. Tuloksista ilmeni, että sairastuneiden aikuisten elämänlaatu oli näillä mittareilla heikompi, kuin väestön keskimäärin. Mikäli näiden vanhempien lapset tarvitsivat psykiatrista tukea, oli heidän elämänlaatunsa kaikilla mittareilla huonompi. Kuitenkin lapset, jotka eivät tarvinneet tukipalveluita, oli kaikilla tutkimuksessa käytetyillä mittareilla heidän elämänlaatunsa ikäryhmän keskiarvoa parempi. Tutkimustuloksena etenkin vanhemman syöpädiagnoosin aikaan pienemmillä lapsilla oli enemmän mielenterveyden ongelmia, esimerkiksi ahdistusta, kuin diagnoosihetkellä vanhemmilla lapsilla. Syöpähoitojen aikaan 63 % vanhemmista koki lapsillaan olevan ahdistusta ja tuen tarvetta. Nämä tulokset viittaavat siihen, että terveydenhuollon ammattilaisten on kyettävä tunnistamaan perheen tuen tarvetta, ohjattava tuen piiriin tai pystyttävä tarjoamaan tukea itse. Terveydenhuoltoalan ammattilaisille on myös tarjottava koulutusta, jotta perheiden ja lasten tuen tarve aikuisterveydenhuollossa kyetään tunnistamaan. (Bultmann ym. 2014.)

Tirolan, Poutasen ja Pylkkäsen tutkimuksen (2020) tarkoituksena oli tutkia syöpään sairastuneiden sekä heidän läheistensä tarvitsemää ja saamaansa tukea ja tietoa hoidon eri vaiheissa Syöpäjärjestöjen ammattilaisten näkökulmasta sekä selvittää julkisen sektorin ja Syöpäjärjestöjen välisen yhteistyön kehittämismahdollisuuksia. Tutkimuksen (2020) mukaan osa läheisistä tarvitsee sairastuneita enemmän tukea. Sairastuneiden lisäksi läheiset tarvitsevat tietoa sairaudesta, hoidoista sekä erityisammattilaisten palveluiden mahdollisuuksista. Lisäksi he kokevat kaipaavansa psykososiaalista tukea. Tirolan ym. artikkelin (2020) mukaan järjestöillä on mahdollisuudet tarjota syöpään sairastuneiden sekä heidän läheistensä tukea heidän tarpeidensa mukaan, mihin julkisella terveydenhuollolla on melko rajalliset resurssit. Tutkimus osoittaa, että syöpää sairastavat sekä heidän läheisensä kaipaavat lisää tukea koko hoitopolun aikana, joten järjestöjen olisi tarpeellista kehittää syöpäkohdanneiden ihmisten tukipalveluita. (Tirola ym. 2020, 23.)

6 Pohdinta

6.1 Tulosten arviointi

Kirjallisuuskatsauksemme tutkimustulosten mukaan lapsen iällä ja kehitystasolla on merkitystä lapsen reagointiin vanhemman sairastuessa syöpään. Vanhemman syöpäsairauden diagnoosihetkellä nuoremmilla lapsilla oli suurempi tarve psykiatriseen tukeen kuin heidän ikäryhmällään keskiarvallisesti. Myös lapsen ja sairastuneen vanhemman sukupuoli vaikuttivat tuen tarpeen määrään ja tuen laatuun. (Niemelä ym. 2012; Shah ym. 2017.) Samankaltaisiin tuloksiin tulivat myös Krauel ym. (2012) tutkimuksessaan, sekä Niemelä väitöskirjassaan (2012). Kirjallisuuskatsauksemme tuloksissa kävi ilmi, että pojat reagoivat tyttöjä herkemmin käytöshäiriöinä kotona ja koulussa, kun taas tytöt itsetuhoisuudella sekä sisäänpäin kääntyneisyydellä. Bultmann ym. (2014) tutki lasten ja sairastuneen vanhemman elämänlaatua syövästä selviytymisen jälkeen. Opinnäytetyön tuloksissa selvisi, että lapset tarvitsivat enemmän tukea ikäryhmäänsä verrattuna, diagnoosihetkellä nuoremmat lapset vanhempia lapsia enemmän.

Kirjallisuuskatsauksemme tutkimustulosten mukaan terveydenhuollon henkilökunnan olisi kyettävä tunnistamaan perheiden tuen tarve ja ohjaamaan heitä oikeanlaisen tuen piiriin. Niemelä (2012) kirjoittaa väitöskirjassaan interventiodien hyödyistä perhelähtöisessä hoitotyössä aikuisterveydenhuollossa. Myös Bultmann ym (2014) kirjoittavat tutkimuksessaan, että hoitajan olisi pystyttävä tunnistamaan perheen tuen tarvetta vanhemman syöpähoitojen aikana. Vanhemman psyykinen jaksaminen on tärkeää lapsen hyvinvoinnin kannalta. Vaikkakin perhelähtöisen hoitotyön mukaan ottaminen aikuisterveydenhuoltoon on tärkeää perheen jokaisen yksilön psyykkisen hyvinvoinnin kannalta, on edelleen tarjottava tukea myös sairastuneelle yksilöllisesti.

Vanhemman kokonaisvaltainen jaksaminen on lapsen hyvinvoinnin avaintekijä. Useissa opinnäytetyömme tutkimuksissa nousi esiin myös keskustelun avoimuus lapsen hyvinvoinnin tukena. Lapsille on tärkeää saada kehitystasonsa mukaisesti tietoa vanhemman sairastumisesta, mikä omalta osaltaan auttaa lasta selviytymään aikuisen sairastumisen aiheuttamasta kriisistä. Lapsen on hyvä nähdä myös vanhemman tunteet ja saada keskustella ja ilmaista itseään avoimesti. (Shah ym. 2017.) Vaikka syöpäsairaus on lapselle kriisi, oli sillä tutkimusten mukaan myös positiivisia vaikutuksia lapseen hänen kasvaessaan aikuiseksi (Huizinga ym. 2011). Lapsuudessaan vanhemman syöpäsairauden kokeneet kokivat aikuisiällä elintapojensa olevan terveellisempiä ja lapsuuden kriisin vaikuttaneen aikuisiän parisuhteeseen myönteisesti. Tutkimustuloksia aiheesta on kuitenkin vähän, eivätkä muut kirjallisuuskatsaukseen mukaan valikoituneet aineistot viitanneet aiheeseen. Tutkimustulos

nousi esiin Huizinga ym. (2011) kirjoittamassa katsauksesta tutkimuksiin, jossa samainen tulos nostettiin mukaan tutkimustulokseen useammassa kuin yhdessä tutkimuksessa.

Useassa opinnäytetyömme tutkimuksessa katselukannasta riippumatta raportoitiin vanhemman sukupuolen vaikutuksesta lapsen oirehdintaan vanhemman syöpähoitojen aikana. Psyykinen sairastuvuus oli suurempaa lapsilla, joiden äiti sairasti syöpää. Lapsilla oli myös tunne-elämän oirehdintaa enemmän, mikäli sairastunut vanhempi oli äiti. Lapsien oli esimerkiksi vaikeampi erota äidistään vielä syöpähoitojen loputtuakin.

Johtopäätökset

Aineiston analyysissä tuloksista nousi esiin selvästi kolme erilaista tapaa, joilla lapsi oirehtii vanhemman syöpähoitojen aikana. Näihin tuloksiin vaikuttivat lapsen ikä ja kehitystaso.

- I. psyykkiset ongelmat, kuten stressireaktiot ja psyykinen sairastuvuus.
- II. Emotionaaliset ongelmat, kuten esimerkiksi vaikeus erota vanhemmasta ja tunteiden säätelyn ongelmat
- III. Käyttäytymiseen liittyvät ongelmat, kuten häiriökäyttäytyminen kotona ja koulussa/päivähoidossa.

Näiden lisäksi tuloksista tuli esiin kolme erilaista tapaa, jolla tukea lasta ja perhettä vanhemman syöpähoitojen aikana

- I. Tiedollinen tuki ja avoin kommunikaatio helpottavat lapsen sopeutumista stressaavassa elämäntilanteessa.
- II. Aikuisen hyvinvointi on avainasemassa lapsen sopeutumisessa ja hyvinvoinnissa aikuisen sairastuessa syöpään
- III. Interventioilla todettiin olevan myönteisiä vaikutuksia perheen jaksamiseen ja lasten oirehdintaan syöpähoitojen aikana

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyömme onnistui tarkoituksessaan ja onnistuimme vastaamaan tutkimuskysymykseemme. Tavoitteenamme oli tuoda perhelähtöinen näkökulma opinnäytetyöhömme, jotta toimeksiantajamme voisi mahdollisimman laadukkaasti hyötyä työstämme käyttötarkoituksensa mukaisesti. Tietoperustassa avasimme syöpää sairautena, mutta myös menetelmiä, joilla tukea lasta ja perhettä yhdessä sekä erikseen. Hoitotyössä perhelähtöisyyden esiintuominen oli meille tärkeää.

Löysimme työhöme laadukkaita ja tuoreita tutkimuksia, jotka olivat pääosin englanninkielisiä. Kansainvälisten tutkimusten mukaan ottaminen oli meille selvää jo opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa, joskin rajoittuen suomen- ja englanninkielisiin tutkimuksiin ja aineistoihin. Opinnäytetyöhöme valitut raportit käsittelivät laajasti lapsen mahdollista oirehdintaa vanhemman syöpähoitojen aikana, sekä perhelähtöisiä tukimenetelmiä hoitotyöhön. Opinnäytetyötä tehdessämme pyrimme kuvaamaan tiedonhaun ja analyysin vaiheet tarkasti ja selkeästi, lisätäksemme opinnäytetyön luotettavuutta.

Koko opinnäytetyöprosessin ajan, tulee opiskelijoiden noudattaa ammattikorkeakoulujen opinnäytetyön eettisiä ohjeita ja suosituksia, sekä hyvän tieteellisen käytännön mukaista opinnäytetyöprosessia. Oikeaoppisen opinnäytetyöprosessin aikana opiskelija noudattaa tiedonhaun tarkkuutta, avoimuutta, rehellisyyttä sekä huolellisuutta. Muiden tutkijoiden tekemiä tutkimuksia hyödynnettäessä lähteet merkitään selkeästi, jotta tutkija saa ansaitsemansa kunnian tekemästään tutkimustyöstä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7.) Lähteitä käytetään laajasti, jotta valmiista työstä tulee kattava ja laadukas, jolloin se palvelee mahdollisimman hyvin toimeksiantajaa. Opinnäytetyö on aina ensisijaisesti opiskelijan näyte omasta oppimisestaan, ammatillisuudesta, sekä työelämätaidoista. Prosessin aikana opiskelijalla on kuitenkin oikeus laadukkaaseen ohjaukseen ohjaavalta opettajalta. (Arene 2019, 1–23.)

Tutkimuslupaa emme opinnäytetyöhön tarvinneet, sillä kyseessä oli kirjallisuuskatsaus. Yhteistyösopimuksen teimme toimeksiantajan kanssa, jossa kävi ilmi aiheemme, aikataulu, sekä meidän ja yhteistyökumppanin yhteystiedot. Salassa pidettävää aineistoa emme työssämme käyttäneet. Yhteistyösopimuksena käytimme ammattikorkeakoulumme valmista pohjaa ja se toimitettiin yhteistyökumppanillemme, joka nimesi meille yhteyshenkilön (liite 5)

Opinnäytetyössämme ei käsitellä lainkaan henkilötietoja, eikä siinä tutkita ihmistä. Tämä opinnäytetyö kohdistuu jo muiden aiempiin tekemiin tutkimuksiin. Henkilötietojen oikeaoppinen tuhoaminen ei näin ollen ole huolenamme. Toimeksiantajan antamien yhteystietojen käsittelyyn kiinnitimme eettisten ohjeiden mukaista huomiota ja ne poistettiin oikeaoppisesti opinnäytetyöprosessin päätyttyä. Opinnäytetyösuunnitelmamme, sekä valmis opinnäytetyö, palautetaan Turnit plagiaatin tunnistusohjelman kautta. Ymmärrämme että valmis opinnäytetyömme on julkinen ja se julkaistaan Theseus- portaalissa.

6.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tehdessämme tiedonhakua opinnäytetyön tietoperustaa varten, huomasimme aiheesta löytyvän melko vähän suomenkielisiä tutkimuksia. Suomalaisen tekemiä tutkimuksia löytyi

englanninkielisinä, mutta kyseisestä aiheesta tehdyt tutkimuksia suomen kielellä voisivat omalla tavallaan olla hyvin hyödyllisiä. Suomenkielisinä tutkimukset voisivat olla helpommin löydettävissä sekä herättää enemmän huomiota esimerkiksi sosiaali- ja terveysala tahojen keskuudessa. Tutkimuksia voitaisiin jatkossa tehdä esimerkiksi siitä, mitkä tukimuodot palvelisivat parhaiten tietyn ikäisiä lapsia ja miten palveluita on tällä hetkellä saatavilla. Myös mahdollisia perheterapian tai -tuen malleja ja käytäntöjä voisi tutkia, ja niiden pohjalta kehittää esimerkiksi kansallinen opas tai sivusto, joka kokoaa kaikkien alueiden palvelut samaan paikkaan asiakkaiden saataville.

Tämän opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella perheen aikuisen syöpä koskettaa koko perhettä. Terveystuollon ammattilaisten kouluttaminen tukemaan koko perheen psyykkistä hyvinvointia syövän kohdatessa perhettä olisi mielestämme tutkimuksen tulosten perusteella aiheellista. Etenkin perheen lapsien tukeminen sekä huomioiminen aikuisen syöpäprosessin aikana voi olla haasteellista, joten esimerkiksi lisäkoulutus perhelähtöiselle tukemiselle syövän kanssa työskenteleville ammattilaisille voisi tukea sekä perheiden että työntekijöiden jaksamista. Perheet voisivat näin saada tarvitsemaansa tukea suoraan ammattilaisilta. Työntekijöillä taas olisi tarvittavat keinot kohdata sairastuneen lisäksi syöpää sairastuneen perheen alaikäiset lapset, ja tukea heitä näyttöön perustuvaa tietoa hyödyntäen.

Lähteet

- Ahonen, O., Blek-Vehkaluoto, M., Buure, T., Ekola, S., Partamies, S. & Sulosaari, V. 2019. Kliininen hoitotyö. 8. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Aivosäätiö. 2021. Lapsen pitkittyneellä stressillä voi olla surulliset seuraukset. Viitattu 14.10.2021. Saatavissa <https://www.aivosaatio.fi/lapsen-pitkittyneella-stressilla-voi-olla-surulliset-seuraukset/>
- Arene. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 11.10.2021. Saatavissa <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-KORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUO-SITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>
- Arhovaara, S., Rosenberg, L., Vertio, H. & Karesluoto, H. 2017. Opas syöpäpotilaan läheiselle. Suomen Syöpäpotilaat ry. Viitattu 5.10.2021. Saatavissa https://syopa-alueelliset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/sites/271/2016/10/20115051/LaheisenOpas2017_Netti.pdf
- Bultmann, J., Beierlein, V., Romer, G., Moller, B., Koch, U. & Bergelt, C. 2014. Parental cancer: Health-related quality of life and current psychosocial support needs of cancer survivors and their children. International Journal of Cancer. Vol. 135, 2668–2677. Viitattu 2.11.2021. Saatavissa <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/ijc.28905>
- Chen, R., Wallin, A., Sjölander, A., Valdimarsdottir, U., Ye, W., Tiemeier, H., Fall, K., Almqvist, C., Czene, K. & Fang, F. 2015. Childhood injury after a parental cancer diagnosis. eLife. Research article. Viitattu 21.10.2021. Saatavissa [file:///C:/Users/idask/Downloads/elife-08500-v2%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/idask/Downloads/elife-08500-v2%20(2).pdf)
- Etelä-Suomen Syöpäyhdistys. 2021. Toiminta. Viitattu 22.9.2021. Saatavissa <https://www.etela-suomensyopayhdistys.fi/yhdistys/toiminta/>
- Graungaard, A., Bendixen, C., Haavet, O., Smith-Sivertsen, T. & Mäkelä, M. 2019. Somatic symptoms in children who have a parent with cancer: A systematic review. Wiley. Review article. Viitattu 20.10.2021. Saatavissa <https://web-b-ebscobhost-com.ezproxy.saimia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=9fa3f7ee-9660-44b2-9184-45d7d7a0ca25%40sessionmgr101>
- Hataja, L. Normaali kehitys. Duodecim Oppiportti. Viitattu 23.11.2021. Saatavissa https://www.oppiportti.fi/op/lne00014/do?p_haku=lapsi#q=lapsi

- Helakorpi, S. & Kivimäki, H. 2021. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti. Viitattu 5.10.2021. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143063/ktk_tilastoraportti2021_2021-09-09_kuviot_kuvana.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Henson, K., Brock, R., Charnock, J., Wickramasinghe, B., Will, O. & Pitman, A. 2018. Risk of Suicide After Cancer Diagnosis in England. JAMA Psychiatry. Original Investigation. Viitattu 11.10.2021. Saatavissa file:///C:/Users/idask/Downloads/jamapsychiatry_henson_2018_oi_180080.pdf
- Holmberg, P., Nilsson, J., Elmqvist, C. & Lindqvist, G. 2019. Nurses' encounters with children as next of kin to parents with a cancer diagnosis on oncology wards. Nordic Journal of Nursing Research 2020. Vol. 40 (1), 33–40. Viitattu 1.11.2021. Saatavissa <https://journals-sagepub-com.ezproxy.saimia.fi/doi/pdf/10.1177/2057158519868437>
- Huizinga, G., Visser, A., Zelders-Steyn, Y., Teule, J., Reijneveld, S. & Roodbola, P. 2011. University Medical Center Groningen. European Journal of Cancer. Viitattu 20.10.2021. Saatavissa <https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/2514479/Huizinga2011EurJCancer.pdf>
- Idman, I. & Aalberg, V. 2013a. Psykkiset reaktiot syöpäsairauden eri vaiheissa. Duodecim Oppiportti. Viitattu 24.11.2021. Saatavissa https://elab.lab.fi/sites/default/files/category-page/2021-09/LAB_opinn%C3%A4ytety%C3%B6_ohje_AMK_170921.pdf
- Idman, I. & Aalberg, V. 2013b. Psykososiaalisen tuen tavoitteet ja tarve syöpätaudeissa. Duodecim Oppiportti. Viitattu 24.11.2021. Saatavissa <https://www.oppiportti.fi/op/syt00709/do>
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S.-M., Pietilä A.-M., Jääskeläinen, M. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede 4/ 2013, 291–301.
- Krauel, K., Simon, A., Krause-Hebecker, N., Czimbalmos, A., Bottomley, A. & Flechtner, H. 2012. When a parent has cancer: challenges to patients, their families and health providers. Expert reviews. Pharmacoecon. Vol. 12 (6), 795–808. Viitattu 25.10.2021. Saatavissa <When a parent has cancer chal.pdf>
- Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Puura, K. & Sourander, A. 2019. Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. 1.–3. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Kyngäs, H., Elo, S., Pölkki, T., Kääriäinen, M. & Kanste, O. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Hoitotiede. 2011(23), 138-148.

Mcleod, S. 2018. Jean Piaget's Theory of Cognitive Development. Simply Psychology. Viitattu 7.10.2021. Saatavissa <https://www.simplypsychology.org/simplypsychology.org-Jean-Piaget.pdf>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2020. Tue lasta perheen kriisissä. Viitattu 6.10.2021. Saatavissa <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/tue-lastaperheen-kriisissa/>

Marttunen, M., Laukkanen, E., Kumpulainen, K. & Puura, K. 2016. Kuoleman käsitys. Duodecim Oppiportti. Viitattu 21.11.2021. Saatavissa https://www.oppiportti.fi/op/ljn02301/do?p_haku=lapsi#q=lapsi

Mielenterveystalo. a. Psykososiaaliset hoidot. Viitattu 15.10.2021. Saatavissa <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/Hoitomuotoja/Pages/Psykososiaaliset-hoidot.aspx>

Mielenterveystalo. b. Lapset puheeksi- menetelmä ja työskentely perheen kanssa. Viitattu 8.10.2021. Saatavissa https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/lapset_puheeksi/Pages/tyoskentely_perheen_kanssa.aspx

Mieli. 2021. Toimiva lapsi ja perhe -interventio. Viitattu 8.10.2021. Saatavissa <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/toimiva-lapsi-ja-perhe-tyo/toimiva-lapsi-ja-perhe-perheinterventio/>

Niemelä, M., Paananen, R., Hakko, H., Merikukka, M., Gissler, M. & Räsänen, S. 2012. The prevalence of children affected by parental cancer and their use of specialized psychiatric services: The 1987 Finnish Birth Cohort study. International Journal of Cancer. Viitattu 21.10.2021. Saatavissa <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/ijc.27466>

Niemelä M. 2012. Structured child- centred interventions to support families with a parent suffering from cancer. Acta Universitatis Ouluensis. Viitattu 20.10.2021. Saatavissa <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514298981.pdf>

Pitkäniemi, J., Malila, N., Virtanen, A., Degerlund, H., Heikkinen, S. & Seppä, K. 2020. Syöpä 2018. Tilastoraportti Suomen syöpätilanteesta. Suomen Syöpäyhdistyksen julkaisu nro 93. Suomen Syöpäyhdistys. Helsinki.

Pitkäniemi, J., Malila, N., Tanskanen T., Degerlund, H., Heikkinen, S. & Seppä, K. 2021. Syöpä 2019. Tilastoraportti Suomen syöpätilanteesta. Suomen Syöpäyhdistyksen julkaisu nro 96. Suomen Syöpäyhdistys. Helsinki.

Pojjula, S. 2016. Lapsi ja kriisi. 3. uudistettu painos. Helsinki: Kirjapaja.

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Teemoittelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 11.11.2021. Saatavissa: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- Seppä, K. Syövät vuonna 2030. Syöpäjärjestöt. Viitattu 28.9.2021. Saatavissa <https://www.syopajarjestot.fi/julkaisut/raportit/syopa-suomessa-2016/syovat-vuonna-2030/>
- Shah, B., Armaly, J. & Swieter E. 2017. Impact of Parental Cancer on Children. Anticancer research. Viitattu 21.10.2021. Saatavissa <https://ar.iiarjournals.org/content/anticancer/37/8/4025.full.pdf>
- Solin, P., Appelqvist-Schmidlechner, K., Nordling, E. & Tamminen, N. 2018. Mielen hyvinvoinnin edistäminen osaksi kunnan strategiaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 5.10.2021. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136240/URN_ISBN_978-952-343-112-6.pdf?sequence=1
- Stafford, L., Sinclair, M., Turner, J., Newman, L., Wakefield, C., Krishnasamy, M., Mann, G., Gilham, L., Mason, K., Rauch, P., Cannell, J. & Schofield, P. 2017. Study protocol for Enhancing Parenting in Cancer (EPIC): development and evaluation of a brief psycho-educational intervention to support parents with cancer who have young children. Pilot and Feasibility Studies. Study protocol. Viitattu 21.10.2021. Saatavissa <https://pilotfeasibilitystudies.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s40814-017-0215-y.pdf>
- Stenberg, J., Stenberg, J. & Plattonen, A. Lapsi ja läheisen sairaus. Sanofi Genzyme. Viitattu 5.10.2021. Saatavissa https://www.sanofi.fi/-/media/Project/One-Sanofi-Web/Web-sites/Europe/Sanofi-FI/Home/Sanofi_Genzyme_Lapsi_ja_laheisen_sairaus_178x240_v5_web.pdf
- Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Juvenes Print.
- Suomen Syöpärekisteri. 2021. Syöpä Suomessa. Viitattu 28.9.2021. Saatavissa <https://syoparekisteri.fi/tilastot/syopa-suomessa/>
- Syöpäjärjestöt. a. Virkistyskurssit ja lomaviikot. Viitattu 23.9.2021. Saatavissa <https://www.kaikkisyovasta.fi/hoito-ja-kuntoutus/kuntoutus/kuntoutuskurssit/virkistyskurssit/>
- Syöpäjärjestöt. b. Syövän hoito. Viitattu 10.10.2021. Saatavissa <https://www.kaikkisyovasta.fi/hoito-ja-kuntoutus/syovan-hoito/>

Syöpäjärjestöt. c. Syöpään sairastuneelle. Viitattu 10.10.2021. Saatavissa

<https://www.kaikkisyovasta.fi/elama-syovan-kanssa/syopaan-sairastuneelle/>

Syöpäjärjestöt. d. Syöpäjärjestöjen vertaistuki. Viitattu 10.10.2021. Saatavissa

<https://www.kaikkisyovasta.fi/vertaistuki-ja-keskustelut/syopajarjestojen-vertaistuki/>

Syöpäjärjestöt. Syöpä ja jaksaminen. Viitattu 10.10.2021. Saatavissa

<https://www.kaikkisyovasta.fi/elama-syovan-kanssa/syopa-ja-tunteet/>

Syöpäjärjestöt. 2021. Strategia. Viitattu 22.9.2021. Saatavissa [https://frantic.s3.eu-west-](https://frantic.s3.eu-west-1.amazonaws.com/syopa-jarjestot/strategia_syopajarjestot_FI_RGB.pdf)

[1.amazonaws.com/syopa-jarjestot/strategia_syopajarjestot_FI_RGB.pdf](https://frantic.s3.eu-west-1.amazonaws.com/syopa-jarjestot/strategia_syopajarjestot_FI_RGB.pdf)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2014. Toimiva lapsi & perhe. Viitattu 8.10.2021. Saata-

vissa <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/toimiva-lapsi-perhe-tl-p->

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Lasten mielenterveys ja mielenterveyden häiriöt.

Viitattu 5.10.2021. Saatavissa [https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/las-](https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/lasten-mielenterveys-ja-mielenterveyden-hairiot)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2021. Syöpä. Viitattu 8.10.2021. Saatavissa

<https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/syopa>

Tirola, H., Poutanen, V. & Pylkkänen, L. 2020. Syöpään sairastuneet ja heidän läheisensä tarvitsevat tukea ja palveluohjausta – Syöpäjärjestöjen ammattilaisten näkökulma.

Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2020. Vol. 21, 63. Viitattu 4.11.2021. Saatavissa <https://journal.fi/sosiaalipedagoiikka/article/view/86871/58859>

Tilastokeskus. 2021. Perheiden määrän lasku pysähtynyt. Viitattu 4.11.2021. Saatavissa

https://www.stat.fi/til/perh/2020/perh_2020_2021-05-28_tie_001_fi.html

Torp, S., Thoresen, L., Grønningsæter, A., Grov, K. & Gustavsen, K. 2012. Financial and Social Effects on Children and Adolescents when a Parent is Diagnosed with Cancer.

Springer Science+Business Media New York 2012. Viitattu 20.10.2021. Saatavissa

[https://web-s-ebsohost-](https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.saimia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=7231fe6d-185f-4c1a-b4e3-b4292b1bdc0e%40redis)

[com.ezproxy.saimia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=7231fe6d-185f-4c1a-b4e3-b4292b1bdc0e%40redis](https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.saimia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=7231fe6d-185f-4c1a-b4e3-b4292b1bdc0e%40redis)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 11.10.2021. Saatavissa [https://tenk.fi/sites/tenk.fi-](https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf)

[files/HTK_ohje_2012.pdf](https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf)

Vuorenmaa, M. 2019. Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti. Viitattu 5.10.2021. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138082/Pienten%20lasten%20ja%20heid%c3%a4n%20perheidens%c3%a4%20hyvinvointi%202018final.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Väisänen, L. & Solantus, T. Lapsi ja vanhemman syöpä. Sanofi Aventis. Viitattu 8.10.2021. Saatavissa https://syopa-alueelliset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/sites/201/2020/05/05130911/LAPSI-JA-VANHEMMAN-SY%C3%96P%C3%84_pdf.pdf

Yli-Pirilä, P. 2017. Vertaistuki. Duodecim Sairaanhoidajan käsikirja. Viitattu 24.11.2021. Saatavissa <https://www-terveysportti-fi.ezproxy.saimia.fi/dtk/shk/koti>

Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen mukaan valitut aineistot

Tekijä Vuosi Otsikko	Tutkimustarkoitus	Tutkimusmenetelmä	Keskeiset tulokset
<p>Niemelä, M. Paananen, R. Hakko, H. Merikukka, M. Gislerr, M. Räsänen, S.</p> <p>2012</p> <p>The prevalence of children affected by parental cancer and their use of specialized psychiatric services: The 1987</p> <p>Finnish Birth Cohort study</p>	<p>Tutkimuksessa kartoitettiin yhden ikäryhmän lasten psykiatristen palveluiden käyttöä vanhempien sairastuttua syöpään. Ikäryhmää seurattiin siihen asti, kun he täyttivät 18 vuotta.</p>	<p>Retrospektiivinen väestöpohjainen rekisteritutkimus</p>	<p>Lapset, joiden vanhempi sairasti syöpää, käytti erikoispsykiatrin palveluita enemmän, kuin ikäryhmä keskimäärin. Palvelu ja niiden tarve riippui sairastuneen vanhemman sukupuolesta, sekä lapsen iästä ja sukupuolesta.</p>
<p>Huizinga, Gea A.; Visser, Anнемieke; Zelders-Steyn, Yvonne E.; Teule, Janny A.; Reijneveld, Sijmen A.; Roodbol, Petrie F.</p> <p>2011</p> <p>Psychological impact of having a parent with cancer</p>	<p>Artikkelissa käsitellään ensin vanhemman syövän psykososiaalista vaikutusta kouluikäisiin lapsiin ja nuoriin. Toiseksi kuvataan tässä tilanteessa lapsen toimintaan liittyviä merkittäviä muuttujia. Kolmanneksi kirjoitetaan yleisistä johtopäätöksistä ja vaikutuksista terveydenhuollon tarjoajiin.</p>	<p>Artikkeli antaa yleiskatsauksen viime vuosikymmenen aikana julkaistuista järjestelmällisistä katsauksista aiheeseen liittyen</p>	<p>Johtopäätöksenä todetaan, että vanhempien syöpä voi olla merkittävä stressitekijä kouluikäisille lapsille ja nuorille. Tuloksista päätellen, pieni osa lapsista näyttää olevan psykologisen sairastuvuuden vaarassa. Osa artikkelin tutkimuksista toteaa sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia lapsiin ja nuoriin.</p>
<p>Niemelä, M.</p> <p>2012</p> <p>STRUCTURED CHILD-CENTRED INTERVENTIONS TO SUPPORT FAMILIES WITH A PARENT SUFFERING FROM CANCER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Arvioida väestötasolla lasten määrää, joiden vanhempi on syöpäsairas ja verrata heidän psykiatristen palveluiden käyttöä. 2) Selvittää olemassa oleva tutkimus- tieto lapsikeskeisten strukturoitujen interventioiden käytöstä syöpää sairastavien vanhempien lapsilla. 3) Selvittää strukturoitujen lapsikeskeisten interventioiden käyttöä osana jokapäiväistä kliinistä työtä 4) selvittää kahden strukturoidun intervention, vaikutusta vanhempien psykiatrisiin oireisiin neljä kuukautta intervention jälkeen verrattuna tilanteeseen ennen interventiota. 	<p>Väitöskirja</p>	<p>Syöpöpotilaiden lasten lisääntynyt psykiatrisen erikoissairaanhoidon käyttö jo yksin ja myös interventioiden myönteiset vaikutukset puoltavat lapsikeskeisen työn kehittämistä aikuisterveydenhuoltoon.</p>

<p>Tirola, H Poutanen, V-M Pylkkänen, M</p> <p>2020</p> <p>Syöpään sairastuneet ja heidän läheisensä tarvitsevat tukea ja palveluohjausta – Syöpäjärjestöjen ammattilaisten näkökulma.</p>	<p>Artikkelissa tarkastellaan syöpään sairastuneiden ja heidän läheisensä tarvitsemaa tukea ja tietoa sairauden eri vaiheissa. Artikkelissa myös selvitettiin eri Syöpäjärjestöjen ja sairaanhoidon yhteistyömahdollisuuksia parhaan mahdollisen tiedon ja tuen saamiseksi sairastuneelle ja heidän läheisilleen.</p>	<p>Webropol-kysely, jonka tulosten perusteella järjestettiin ryhmähaastatteluja eri toimijoille.</p>	<p>Syöpään sairastuneet ja heidän läheisensä tarvitsevat tietoa sairaudesta ja sen hoitokeinoista. Lisäksi psykososiaalista tukea ja palveluohjausta. Osa läheisistä kaipaa tukea enemmän kuin sairastunut.</p>
<p>Holmberg, P. Nilsson, J. Elmqvist, C. Lindqvist, G.</p> <p>2019</p> <p>Nurses' encounters with children as next of kin to parents with a cancer diagnosis on oncology wards</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata sairaanhoitajan kokemuksia kohtaamisista lasten kanssa syöpään diagnosoidun vanhemman omaisena.</p>	<p>Kuvaileva katsaus. Ryhmähaastattelut ja sisällön analyysi</p>	<p>Tuloksista kävi ilmi, että hoitajilla on vaikeuksia kohdata lapsi omaisena. Syynä olivat tiedon puute, mutta myös työn rutiinit, joihin kuului harvoin kohtaamisia lapsen kanssa. Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että vanhemmat tarvitsevat tietoja voidakseen puhua lastensa kanssa, vanhemmat ovat tärkeä avaintekijä, jotta ammattilaiset voivat kommunikoida lapsen kanssa.</p>
<p>Bendixen, C. Haavet, O. Smith-Sivertsen, T. Mäkelä, M.</p> <p>2019</p> <p>Somatic symptoms in children who have a parent with cancer</p>	<p>Tässä systemaattisessa katsauksessa tutkittiin erilaisten somaattisten oireiden esiintyvyyttä ja tyyppiä lapsilla (0–20-vuotiaat), jotka ovat kokeneet vanhemman syöpäsairauden.</p>	<p>Tutkimuskatsaus</p>	<p>Johtopäätöksenä katsauksessa todettiin, että lapsilla, joiden vanhempi sairastaa syöpää, voi esiintyä somaattisia oireita tai vaivoja. Oireiden esiintyvyyttä ja merkitystä ei voida arvioida, koska harvat tutkimukset ovat tehty juurista aiheesta. Terveystieteiden ammattilaisten tai palvelutarjoajien ei tulisi unohtaa somaattista oireilua mahdollisena ahdistuksen merkinä.</p>
<p>Krauel, K. Simon, A. Krause-Hebecker, N. Czimbalmos, A. Bottomley, A. Flechtner, H.</p> <p>2012</p> <p>When a parent has cancer: challenges to patients, their families and health providers</p>	<p>Katsaus käsittelee syöpäsairaiden vanhempien lasten käytösoireita ja emotionaalista vaikutusta lapseen ja hänen kehitykseensä. Katsaus käsittelee myöskin lasten ja vanhempien välistä kommunikointia syöpäsairauden aikana, sekä sopeutumista vanhemman syöpäsairauteen</p>	<p>Tutkimuskatsaus</p>	<p>Lapsen ikä ja hänen kehitystasonsa vaikuttavat reaktioihin vanhemman sairaudesta. Lapset haluavat tietoa sairaudesta voidakseen käsitellä asiaa. Lapselle tulisi kertoa ikätason mukaisesti vanhemman sairaudesta. Hoitohenkilökunnan antama tuki on tärkeää sairastuneen perheelle.</p>
<p>Torp, S Thoresen, Li Grønningstø, A Gro, E Gustavsen, K</p> <p>2012</p> <p>Financial and Social Effects on Children and Adolescents when a Parent is Diagnosed with Cancer</p>	<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia syövän taloudellisia vaikutuksia lapsiperheissä, joissa vanhempi sairastaa syöpää. Tutkimuksessa pyrittiin tunnistamaan taloudellisten vaikeuksien riskitekijöitä, sekä kuvata lasten kokemuksia syövän vaikutuksesta heidän sosioekonomiseen tilanteeseensa.</p>	<p>Sekamenelmä. Ensin kyselytutkimus, jonka perusteella tehtiin haastattelu rajatulle ryhmälle.</p>	<p>Vanhemmat pyrkivät suojaamaan lapsiaan taloudellisiltamurheilta. Pieni osa lapsista ja nuorista kuitenkin koki taloudellisia huolia ja huolta perheensä pärjäämisestä syöpähoitojen aikana.</p>

<p>Bultmann, J. Beierlein, V. Romer, G. Möller, B. Koch, U. Bergelt,</p> <p>2014</p> <p>Parental cancer: Health-related quality of life and current psychosocial support needs of cancer survivors and their children</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksen oli selvittää, onko syöpötilaisten ja heidän vanhempiensa HRQL (terveyteen liittyvän elämänlaadun rakenne, joka on sopiva mittaamaan sairauden aiheuttamien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten seurausten yhdistelmää), erilainen verrattuna yleiseen joukkoon. Lisäksi tarkoituksen a oli selvittää mitkä ovat nykyiset psykososiaalisen tuen tarpeet.</p>	<p>Väestöpohjainen poikkileikkaustutkimus</p>	<p>Syöpää sairastavien vanhempien lasten HRQL oli korkeampi verrattuna iän ja sukupuolen mukaan vastaavaan väestöön.</p> <p>Syöpää sairastaneista, joilla on 6–18-vuotiaita lapsia ja nuoria, 13 % koki psykososiaalista tuen tarvetta lapsilleen.</p>
<p>Binay K. Shah Jeffery Armaly Erin Swieter</p> <p>2017</p> <p>Impact of Parental Cancer on Children /</p>	<p>Tutkimuksessa tarkasteltiin vanhempien syövän vaikutusta lapsen päivittäiseen rutiiniin, muutoksiin roolissa, emotionaalisiin ongelmiin ja sosiaaliseen toimintaan. Tutkimus käsitteli myös interventioita, joista voisi olla hyötyä vanhemmille ja lapsille.</p>	<p>Tutkimuskatsaus</p>	<p>Useammat tutkimukset osoittavat, että syöpä vaikuttaa koko perheeseen ja perheen lapsiin. Vanhemman syövällä todettiin olevan emotionaalisia, sosiaalisia sekä käyttäytymiseen liittyviä vaikutuksia lapseen. Lisäksi vanhemmille, lapsille ja perheille suunnatuilla interventioilla todettiin olevan etuja.</p>
<p>Lesley Stafford Michelle Sinclair Jane Turner Louise Newman Claire Wakefield Mei Krishnasamy G. Bruce Mann Leslie Gilham Kylie Mason Paula Rauch Julia Cannell Penelope Schofield</p> <p>2017</p> <p>Study protocol for Enhancing Parenting in Cancer (EPIC): development and evaluation of a brief psycho-educational intervention to support parents with cancer who have young children</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli kehittää ja vahvistaa uudenlaisen ja helposti saavutettavissa olevan psykopedagogisten toteutettavuutta ja hyväksyttävyyttä, jonka kautta voitaisiin parantaa vanhemmuuden tehokkuutta ja vähentää vanhempien stressiä syöpää sairastavien aikuisten keskuudessa, joilla on 3–12 vuotiaita lapsia.</p>	<p>Sekamenelmä. Ensin rajatulle ryhmälle kokeiltiin interventioiden hyötyjä, jonka jälkeen tehtiin kyselytutkimus</p>	<p>Tutkimuksen mukaan perheinterventioiden käyttö aikuisterveydenhuollossa olisi tärkeää, jotta lapsia ja lapsiperheitä voitaisiin psyykkisesti paremmin. Tutkimuksen mukaan myös lapsien psyykkiset oireet vähenivät perhekeskeisten interventioiden avulla.</p>

Liite 2. Mukaan otettujen aineistojen hakuprosessi

TIETOKANTA	HAKUSANAT v. 2011.-2021	OSUMAT YHTEENSÄ	OTSIKON JA ASIASANOJEN PERUSTEELLA VALITTU AINEISTO	TIIVISTEL MÄN PERUSTEEL- LAVALITTU AINEISTO	KOKO TEKSTIN PERUSTEELLA VALITTU AINEISTO
Lab Primo- EBSCO	Parent* AND can- cer AND symptoms Rajaukset: sisäänottokritee- rienmukainen	27 16	3	1	1
Lab Primo- ESBCO	Child* AND parent AND cancer Rajaukset: sisäänottokritee- rienmukainen	303 102	8	2	1
Lab Primo	support* AND can- cer AND parent* Rajaukset: sisäänottokriteer- ienmukainen	99 62	33	3	1
Biomed	Intervetion AND cancer AND par- ent* Rajaukset: sisäänottokritee- rienmukainen	27 19	7	5	1
Aineisto löyty- nyt toisen tut- kimuksen kautta				1	1
Selailuhaut	Cancer, parent, children, syöpä, läheiset			5	2
Haettu työn nimellä tieto- kannasta					4
YHTEENSÄ		445 199	51	17	11

Liite 3. Tulosten analyysiprosessi A

PELKISTETTY KÄSITE	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> - Lapsen ikä, sukupuoli ja kehitysiän vaikutukset oireisiin - vanhemman sukupuolen ja vanhemman mielenterveysongelmat - Tyttölapset ovat suuremmassa vaarassa sairastua psyykkisesti vanhemman syöpähoitojen aikana - Teini-ikäiset kärsivät nuorempia lapsia enemmän emotionaalisista ongelmista - Tyttöillä on poikia enemmän emotionaalisia ongelmia -Osa lapsista kärsi somaattisista oireista 	Psyykkiset ongelmat	Mielenterveyden oireet	LAPSEN OIREHDINTA
	Emotionaaliset ongelmat		
	Käyttäytymiseen liittyvät ongelmat		
	Kiputilat ja yökastelu	Somaattinen oirehdinta	

Liite 4. Tulosten analyysiprosessi B

PELKISTETTY KÄSITE	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> -Tiedon saaminen vanhemman sairaudesta tärkeää -Perheiden kommunikointi ehkäisee lapsen psyykkistä sairastavuutta - Nuoret epäroivät kysyä vanhemmiltaan heidän sairaudestaan -Avoimen kommunikoinnin positiivinen merkitys -Syöpä voi vaikuttaa vanhemmuuteen aikuisen psyykkisen sairastavuuden kautta. -Vanhemmat tarvitsevat tukea vanhemmuuteen ja psyykkiseen hyvinvointiin -Lapset oppivat vanhemmiltaan selviytymismekanismeja - Aikuisen riittävä toimintakyky ja tuki suojaa lasta -Interventioilla myönteisiä vaikutuksia perheiden jaksamiseen - Syöpäsairaiden vanhempien lapset tarvitsivat ikäryhmäänsä verraten enemmän psykiatrista tukea - Interventioiden mukaanotto aikuisterveydenhuoltoon - Tukea perheille ratkaista itse ongelmia - Koulutusta terveydenhuollon ammattilaisille - Osa läheisistä tarvitsee enemmän tukea, kuin itse sairastunut 	Avoin kommunikointi	Tiedollinen tuki	PERHEEN TUKEMINEN SYÖPÄHOITOJEN AIKANA
	Aikuisen psyykinen tuki		
	Aikuisen toimintakyvyn turvaaminen	Aikuisen hyvinvointi	
	Tuki, joilla perheet pystyvät itse ratkaisemaan ongelmiaan		
	Koulutusta, jotta perheet ja läheiset voivat saada tukea läheisen syöpähoitojen aikana	Interventiot	